

<https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 07.04.2023).

4. Кримінологія: підручник / О.М. Джужа, В.В. Василевич, В.В. Черней, С.С. Чернявський та ін. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В.В. Чернея; за наук. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.М. Джужі. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2020. 612 с.

УДК 343.1(043.2)

Рєпіна Є.Ю., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

НОРМАТИВНІ ЗМІНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан, згідно зі ст. 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1].

Кримінальне провадження в умовах воєнного стану є надзвичайним, тому потребує комплексного дослідження завдань, засад, на підставі яких воно має здійснюватися, правового регулювання, що включає цілу низку особливостей. У травні 2022 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану», зокрема даним нормативно-правовим актом було внесено зміни до Кримінального процесуального кодексу України [2].

Відповідно до ч. 3 ст. 7 КПК України зміст та форма кримінального провадження в умовах воєнного стану повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, з урахуванням особливостей здійснення кримінального провадження, визначених розділом IX-1 Кодексу (Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду

в умовах воєнного стану).

Для прикладу, положення п. 1. ч. 1 ст. 615 КПК України встановлює, що у разі відсутності технічної можливості доступу до ЄРДР рішення про початок досудового розслідування приймається слідчим або прокурором, про що виноситься постанова. Відомості, що підлягають унесенню до ЄРДР, вносяться до нього за першої можливості.

В інформаційному листі Верховного Суду від 03.03.2022 № 1/0/2-22 «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» зазначено, що в разі неможливості формування витягу із ЄРДР інформація про реєстрацію кримінального правопорушення та початок досудового розслідування може бути підтверджена мотивованою постановою органу досудового розслідування про початок досудового розслідування, яка має містити всі відомості, визначені у ст. 214 КПК України. Такий документ може вважатися належним підтвердженням початку досудового розслідування і підставою для розгляду клопотань органу досудового розслідування. Варто зазначити, що наведене правило стосується всіх злочинів, а не лише певного конкретного переліку [3].

Варто зазначити, що правила використання показань у доказуванні змінено за рахунок нової редакції ч. 4 ст. 95 КПК України: «Суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання, або отриманих у порядку, передбаченому статтею 225 цього Кодексу. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них, крім порядку отримання показань, визначеного статтею 615 цього Кодексу» [4].

Згідно з п. 4 ст. 223 КПК України проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (із 22-ої години до 6-ої години) не допускається за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного, а також крім здійснення кримінального провадження у порядку, встановленому ст. 615 цього Кодексу. Таким чином, внесеними змінами законодавець надав можливість слідчим та прокурорам в умовах військового стану проводити слідчі та розшукові дії цілодобово.

Дослідження проблем кримінального провадження в умовах воєнного стану має відбуватись з застосуванням як класичних методологічних підходів, а саме: історичного, термінологічного, системного та структурно-функціонального; так і неklasичних (сучасних), таких як: герменевтичний, антропологічний, аксіологічний, феноменологічний та синергетичний, серед яких особливо необхідно виділити антропологічний, аксіологічний та синергетичний підходи [5, с. 37-39].

Таким чином, воєнний стан – це особливий правовий режим, і специфіка правового регулювання кримінального провадження в таких

умовах характеризується тим, що разом із нормами які регулюють правовідносини під час кримінального процесу, до кримінального процесуального права включаються також і надзвичайні закони, які встановлюють не тільки специфічні засоби та механізми правового регулювання, але й мають свої особливості щодо дії у просторі, часі та за колом осіб.

Література

1. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII (зі змінами та допов. в ред. від 24.05.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

2. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Закон України від 14 квіт. 2022 р. № 2201-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2201-20#Text>

3. ВС підготував інформаційний лист щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану. Судова влада України: Офіційний веб-сайт. URL: https://supreme.court.gov.ua/upreme/pro_sud/aktual_pytan_kks/6777 (дата звернення: 29.03.2023).

4. Тетерятник Г.К. Окремі питання правового регулювання кримінального провадження в умовах надзвичайних правових режимів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2020. № 48. С. 98–101.

5. Гловюк І., Дроздов О., Тетерятник Г., Фоміна Т., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного стану: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Вид. 2. Електронне видання. Дніпро-Львів-Одеса-Харків, 2022. Станом на 03 трав. 2022 р. 58 с.

УДК 343.3/.7:344(043.2)

Савоста В.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний університет «Чернігівська політехніка»,
м. Чернігів, Україна
Науковий керівник: Коломієць Н.В., д.ю.н., професор

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

Воєнні злочини є одними з найсерйозніших порушень міжнародного гуманітарного права, які можуть статися в умовах збройного конфлікту та війни. До воєнних злочинів належать усі порушення законів і звичаїв війни, зокрема вбивства, жорстоке поводження з військовополоненими,